

A TELEPÜLÉS TERMÉSZETI ADOTTSÁGAI

Muzslya a Bega és a Tisza folyók közötti területen épült, nyugat-északnyugat–kelet-délkeleti irányban. A földgömb északi részén, a földrajzi fokhálózat szerint az északi szélesség $45^{\circ}23''$ és a keleti hosszúság $20^{\circ}25''$ perc közötti területen fekszik, háromszög alakban. Tehát az északi földgömb közepén, a mérsékelt éghajlati övezetben terül el. Szomszédos falvak: Aradi – Aradác (ÉNy), Écska (DK), Lukácsfalva (D), Erzsébetlak (DNy) és Nagybecskerek (É). Muzslya a kiépülésekor, az 1890-es években 6 kilométer távolságra volt a várostól. Ma már egybenőtt vele, a város szerves részét képezi, ezért a térképeken mint különálló település nincs is feltüntetve. Nagybecskerek 83–85 méteres tengerszint feletti magasságon fekszik, Muzslya 75–82,5 méteres tengerszint feletti magasságon.

Ez azt bizonyítja, hogy a Föld őstörténetében létező tónak (amely a mai Közép-Bánság területén, északnyugat–délkeleti irányban húzódott, s a Bega folyó vezette le) az alsóbb pontján, löszplatón épült,¹ körülbelül 2 méterrel az alluviális rétegek fölött, így lehet, hogy a faluban és közvetlen környékén sok helyen néhány ásonyom (60–100 centiméter) után már jó minőségű, vastag a homokréteg. Ez a homok építkezési és ipari nyersanyag. A település felszíne enyhén hullámos síkság. Muzslya területén és határában igen sokféle talajfajta található: humuszos, fekete, löszös, homokos,

¹ Borovszky Samu szerk.: *Magyarország vármegyéi és városai. Torontál vármegye*. Budapest, 1905, Országos Monográfia Társaság, 1–4.

A Bega folyó
Muzslyánál

szikes, agyagos. A talaj összetétele és minősége szerint a határ talaját három csoportba oszthatjuk:

- 1) A Tisza menti, alacsony fekvésű részt a réti feketeföld képezi. Ez elég jól terem, mert évezredek alatt sok növényi maradvány halmozódott fel benne. A gyakori, magas talajvíz hátráltatja a megmunkálását. A felszíni és a talajvíz levezetéséhez csatornahálózat szükséges, ami részben kiépült (35 km), de rendszeres karbantartást is igényelne. A megmunkálható földek megművelése azért is körülményes, mert messze vannak a falutól (10–13 km), a Tisza irányába (nyugat).
- 2) A határ középső része gyengén terem, mert a talaj sziksós (szlatina). A sziksós talaj világosszürke színű, és nagyon kötött (agyagszerű), tehát nehéz megmunkálni.
- 3) A település és környéke a legtermőbb – ez a homokos, réti feketeföld. Az ilyen talaj könnyen munkálható, mállékony és szellős. A faluhoz ezek a földek esnek a legközelebb, ezért ezeket művelik meg legjobban.²

Az alföldi síkságot dombhátak (humkák) teszik egyenetlenné. Magasságuk eléri a 78–82 métert is. A Debela humka, a határ leg-

² Uo.

A Holt-Tisza
a „Rossz Pistánál”

magasabb pontja 82,5 m magasságon van, kicsit távolabb mocsaras területek, nádasok találhatók.

A település és a hozzá tartozó határ vízrajzát két meghatározó folyó, a Tisza és a Bega kis szakasza, a természetes erek (Kis-ér, Nagy-ér, Peták, Tasi, Barát), a határban húzódó mesterséges csatornák (Hetes-ág, Nagy-kanális, főcsatorna stb.), a természetes mocsarak-nádasok (Szarka-tó, Farkas-tó, Halas-tó, Vényes, Ignác, Német), a mesterséges tavak (Csepeli, Peskara 1., 2., a Kis- és Nagy-homosok), valamint a halastavak (Lóczi, Muzslyai, Nikolić, Lénárt) képezik. A folyók az elmúlt 120 év alatt többször veszélyeztették a települést, ezért a 1960-as években és 2006-ban újabb gátakat emeltek a település előtti részben (a Vályogosnál, a Háromfertyály alatt) a Tisza irányában (délkelet–délnyugat vonalban).

A rét lecsapolása: mivel a határ a Tisza felé lejt, ezért a Tiszából átszivárgó víz nagy megmunkálható területeket vont uralma alá szint minden tavasszal. Annak tudatában, hogy a telepések a kiosztott 10,5 hold földből csak a magasabb fekvésűeket tudták megművelni (a földeknek körülbelül a felét), a kincstár 1893-ban rétlecsapoló társaságot hozott létre, hogy csatornarendszerrel vízmentesítsék a vizenyős területeket. Párhuzamosan a Tisza-töltéssel 8,5 kilométer hosszúságban főcsatornát építettek, amely a megmunkálható területekről összegyűjtötte az átszivárgó vizet, amelyet szivattyú segítségével tolózáras nyomócsövön keresztül vezettek vissza a Tiszába 45 kilométer hosszú mellécsatorna-rendszeren. Az egész

A Debela humka

csatornarendszert úgy építették ki, hogy a Tisza alacsony vízállása esetén a szabadesés elve alapján is lefolyt a víz, ha a tolózárat kinyitották. A lecsapolással biztonságosabbá tették a földek megmunkálását. Később ezeknek a csatornáknak a vizét öntözésre is felhasználták. A csatornák karbantartására a Tisza- és Vízársaság munkásokat alkalmazott, akik a füvet, nádat kaszálták a csatornák partján, tisztították a csatornákat a hínártól, sástól, felügyeltek a vízállásukra stb. Évtizedeken keresztül jól működött az a lecsapolórendszer. A múlt század kilencvenes éveinek háborús, gazdasági válságos időszakában nem gondozták, és nagy részét visszafoglalta a természet.

Muzslya éghajlata alföldi jellegű, túlnyomóan szeles és száraz időszakokkal, nagyobb hőmérséklet-ingadozásokkal. Ez az éghajlat a földművelésre és az ember életére is kedvezőtlenül hat.

Az évi hőingadozás nagy ($70\text{--}75\text{ }^{\circ}\text{C}$), a csapadékmennyiség (eső, hó) alacsony. Négy évszak van. A tél hideg, sőt néha zord, a nyár forró, a tavasz és az ősz rövid és szeles. Január az év leghidegebb hónapja, olykor $-30\text{ }^{\circ}\text{C}$ hideg is van. Május végétől hirtelen felmelegedés következik, majd júliusban beáll a kánikula. Ilyenkor a hőmérő higanyszála $40\text{ }^{\circ}\text{C}$ feletti forróságot is mutat. Némely években az augusztus melegebb, mint a július. Szeptember első fele a „vénesszonyok nyara”, amikor az ember és a növények, állatok számára kellemes a hőmérséklet, majd következik a rohamos lehűlés, az őszi esőzések. A nagybecskereki meteorológiai állomás folyamatos méréseinek alapadatai Muzslyára is vonatkoztathatóak. Télen a légnyomás értéke a Földközi-tenger hatása alatt a kontinentális légnyomás adatait megközelítően $766\text{--}766,4\text{ Hgmm}$, a légáramlás pedig nyugati–északnyugati. Az uralkodó szélirány (egész évben) keleti–délkeleti, a kossava ősssel és tavasszal napokon át megállás nélkül fúj.

A tavasz és az ősz sokkal szelesebb, mint a nyár és a tél. A kossava mellett északi, északnyugati és déli szél fúj. Az átlaghőmérséklet, többévi megfigyelés alapján, évszakokra lebontva télen $0,5$, tavasszal $12,2$, nyáron $21,2$, ősssel $11,0\text{ }^{\circ}\text{C}$. Mérték szélsőséges értékeket is: így télen -32 Celsius-fokot, nyáron $39,9$ Celsius-fokot. Az évi hőingadozás $71\text{ }^{\circ}\text{C}$. Az évi csapadék mennyisége $600\text{--}700\text{ mm}$. Az a baj, hogy néha sok csapadék esik (például 1937-ben 820 mm), néha meg nagyon kevés (pl. 1948-ban 340 mm). Az időbeli eloszlás szerint a tavaszi és az őszi időszakban hullik a legtöbb csapadék. A százéves átlag a csapadékmennyiség szempontjából a következő: 33 év túl nedves, 33 év túl száraz és 33 év normális. Szerencsére a májusi hónap esős szokott lenni (a májusi eső aranyat ér – szól a népi mondás). A december előtti fagyok ritkák, ha vannak, akkor

általában mindenszentek időszakában. A telek legtöbbször csapadékosak, hó, eső esik. Vannak túl zord, illetve enyhe telek is. Olykor már májusban beköszönt a nyár, és egészen szeptember végéig eltart. A nyár forró és száraz. Egy-egy nyári zápor teljes felfrissülést jelent ember, állat, növény számára.³

A haszonnövények fejlődésében a napsütéses órák száma is fontos. Ha a búza, kukorica, napraforgó vagy más haszonnövény nem kapja meg a kellő mennyiségű napfényt, akkor gyengén fejlődik. A mi vidékünkön a napfényes órák száma évente 2230 (évi 93 napot jelent), ami a búzának vagy a kukoricának elég, de a szőlőnek, a dohánynak vagy a déligyümölcsöknek kevés. Augusztus a legnaposabb (évi 330 óra napsütés/hó), november a legborúsabb hónap (évi 54 óra borús idő/hó).

A térség flóráját a rónaságon honos növényfajok képezik, amelyek jól bírják az erre a tájra jellemző éghajlatot, a csapadék, a hőmennyiség, a napfény ilyen eloszlását. A haszonnövényeken kívül a cserjék családjából a következők találhatók itt: fekete juhar, mogoró, galagonya, csipkebogyó, kökény, szeder stb. A fák közül a nyárfa különböző fajtái (jegenye, kanadai, ezüst stb.), emellett bodza, akác, hárs, kőris, nyír, tölgy, eper, fűz.

A mocsaras-lápos területen előforduló növények: nád, sás, káka, vízililiom, sulyom, tavirózsa stb. Az alföldre jellemző gyomnövények szinte minden fajtája megtalálható Muzslyán és határában. A legelterjedtebbek a tarack, a parcsing, a tyúkhúr, a vörös és bodor paréj, az aranka stb. (az utóbbi időben a parlagfű is terjedőben van). A kalászosokkal együtt nőnek bizonyos gyomnövények, mint pl. a konkoly, a búzavirág, a szarkaláb, a pipacs, a kikerics, a vadrepce stb.

Az éghajlat, a térség növényvilága meghatározza az állatvilág sokszínűségét és számbeliségét. Az állatvilágból az alföldre jellemző fajok fordulnak elő. A határban a tápláléklánc függvényében a következő vadállatok és madarak élnek: nyúl, róka, őz, vaddisznó (a legnagyobb vaddisznó, amelyet a helybéli vadászok kilőttek, majdnem 200 kilogrammos volt), sakál, borz, vadmacska, vadkacsa, fácán, ölyv, rétisas, bagoly, szarka (amely már urbanizálódott, és teljesen alkalmazkodott a falusi-városi világhoz, szinte otthonosan él a faluban, s mindjobban kiszorítja a vadgalambot), fogoly (kis számban), seregély (egy-egy termény érésekor nagy csoportokban szüretelnek a seregélyek), vadgerle, sárgarigó, pacsirta, veréb, valamint a vándormadarak közül a gólya, fecske, méhmadár stb.

A település területén és a határban is élnek rácsálók, az időjárási viszonyoktól és a velük táplálkozók számától függően kisebb-

³ Uo.

nagyobb számban: egér, güzü, patkány (pocok), hörcsög, mezei egér. Görény és menyét is él itt.

Mint már említettük, a falu határában több álló- és folyóvíz van, azokban pedig gyíkok, halak, vízisiklók. A halfajták közül a következők a legelterjedtebbek: kárász (arany), törpeharcsa (amerikai), szürke harcsa, keszeg, süllő, csuka, amur, bandár, cigánypotyka. A békák több fajtája is előfordul: varangyos, kecskebéka, levelibéka stb., valamint teknős is él itt. Az állóvizek biztos megélhetést nyújtanak a siklóknak, muslincáknak, szúnyogoknak, amelyek főleg a meleg, esős időszakban szaporodnak el mértéktelenül. A kullancs is jelen van mind a településen, mind a határában (a fertőzött kullancs csípésétől, sajnos, már több helybeli betegedett meg). A falu határában élnek a vízhez kötődő madarak: szürke gém, nádi veréb stb.

A legyeket sem hagyhatjuk említés nélkül, hisz közülük több fajta talált otthonra ebben a térségben. A faluban az ún. házi és zöld legyek élnek (számos betegség okozói). A település határában a bögölylegyek a legelterjedtebbek, amelyek sok kellemetlenséget okoztak a határban dolgozó embereknek, a legelésző és dolgozó állatoknak.